

MESURA DE GOVERN. PROGRAMA ACOMPANYAMENT AL REAGRUPAMENT FAMILIAR

1. INTRODUCCIÓ

En el Pla de Treball d'Immigració 2008-2011 aprovat recentment per consens polític de tots els grups municipals es defineix com una de les àrees principals d'intervenció el “reforç de l'estratègia d'acollida de la ciutat”.

Dins d'aquesta estratègia d'acollida la mesura 2.3 estableix “Desenvolupar el **programa d'acompanyament de nuclis familiars reagrupants** a tots els districtes de la ciutat”.

Així mateix el PAM. estableix en la mesura 1.9.2.2. “Ampliarem a tots els districtes de la ciutat el programa d'acompanyament i acollida de les famílies en procés de reagrupament familiar, tal com es va experimentar en el darrer mandat al districte d'Horta”.

Aquesta mesura de govern té l'objectiu d'explicar la finalitat d'aquest programa i de concretar el procés de desplegament del mateix al llarg de l'actual mandat.

El reagrupament familiar és un dret reconegut per la llei i l'arribada de persones per aquest procediment s'ha convertit en la principal font d'entrada d'estrangers amb autorització de residència a la ciutat de Barcelona.

A nivell europeu, el 22 de setembre de 2003 es va aprovar la directiva 2003/86 sobre el dret al reagrupament familiar, que reconeix la importància de protegir la família i respectar la vida familiar. Aquesta directiva afirma que *“la reagrupació familiar és necessària per la vida en família. Contribueix a la creació d'una estabilitat sociocultural que facilita la integració dels nacionals de tercers països....el que permet, per altra part, promoure la cohesió econòmica i social”*. Així doncs, es reconeix com

un aspecte rellevant per a l'immigrant i el seu projecte migratori i també per a les societats d'acollida.

La llei estableix els criteris que s'han de complir per tal de poder reagrupar a algun familiar, que entre d'altres estan relacionats amb el fet de disposar d'uns recursos suficients i d'un habitatge en condicions per poder acollir al familiar o familiars reagrupats.

Per tant, l'arribada de persones per motius de reagrupament familiar es produeix en el marc de la legalitat, principi fonamental de les polítiques d'immigració com així es destaca en el Pla de Treball d'Immigració. En aquest sentit cal destacar que la persona que reagrupa al seu nucli familiar es troba en una situació d'estabilitat administrativa i econòmica i la seva decisió demostra la seva aposta per establir-se manera estable i a llarg termini a la nostra ciutat.

Aquestes noves famílies barcelonines tenen la particularitat de no començar de zero i de reconstituir-se en un nou context social, cultural, econòmic i administratiu, i per tant són necessàries polítiques per tal que la seva inserció sigui el més harmònica possible per elles i pel conjunt de la cohesió social i la convivència a la ciutat.

2- L'AJUNTAMENT DE BARCELONA I EL REAGRUPAMENT FAMILIAR

Des de l'any 2005 els municipis ens trobem involucrats parcialment en la gestió d'aquest flux migratori a través de l'emissió d'informes de disponibilitat d'habitatges per a reagrupants familiars.

El decret 2393/2004 obliga a totes les persones que volen fer el procés de reagrupament familiar a sol·licitar als ajuntaments un informe de disponibilitat d'un habitatge adequat tant per la persona reagrupant com per la seva família. En aquest informe es constata la idoneïtat o no de la vivenda.

Des del moment de l'entrada en vigor del nou reglament d'estrangeria (febrer de 2005) l'Ajuntament de Barcelona va posar en marxa els recursos humans i materials per poder donar resposta a aquest nou servei obligatori per a l'administració local.

L'Ajuntament de Barcelona ha volgut aprofitar aquesta competència per tenir un millor coneixement de la realitat migratòria i per generar una política proactiva de gestió de la immigració mitjançant el Programa d'Acompanyament al Reagrupament Familiar.

L'evolució del nombre de sol·licituds a la nostra ciutat ha estat creixent en el període 2005- 2007 i amb una petita disminució durant el 2008.

Taula 1: Evolució sol·licituds d'informe de disponibilitat d'habitatge.

	2005	2006	2007	2008 (estimació)
Sol·licituds informes habitatge	4.459	5.764	6.943	5.900

De mitja, el nombre de persones que vol reagrupar cada sol·licitant és **d'1,69**. El 55% de les sol·licituds pretenen reagrupar a només un familiar i en un 24,7% de les sol·licituds es pretenia reagrupar a 2 familiars.

El nombre de persones que es volien reagrupar a l'any 2007 va ser de **11.295**, però cal dir que aquestes xifres no són definitives perquè és la Delegació del Govern a Barcelona qui concedeix les autoritzacions de residència i també valora altres requisits, com els ingressos econòmics o els antecedents penals, que poden comportar resolucions negatives. També es poden produir denegacions per part de les ambaixades o consolats en els països d'origen, la qual cosa fa que la xifra final de persones que obtenen l'autorització sigui inferior . A tall d'exemple l'any 2007 la Delegació de Govern va atorgar el reagrupament de **8.369** persones

El reglament d'estrangeria vigent estableix que els familiars susceptibles de ser reagrupats són els fills i filles, els cònjuges i els ascendents. Aquest és un aspecte molt

important per poder valorar l'impacte del reagrupament a la societat d'acollida i en concret sobre determinats serveis públics.

Actualment s'ha posat en marxa un procés de modificació de la llei d'estrangeria i probablement canviaran alguns aspectes relacionats amb els criteris i requisits per poder reagrupar i en aquest sentit haurem d'adaptar-nos a aquests canvis en aquells aspectes que ens puguin afectar.

La principal relació de parentiu amb els familiars que es vol reagrupar és la de descendents. El 34,8% de les sol·licituds van ser per reagrupar a fills i/o filles, mentre que en un 21,7% addicional es volia reagrupar a la vegada a descendents i al cònjuge.

Aquestes xifres posen de manifest l'important impacte en nombres absoluts que tenen les reagrupacions de menors de 16 anys i que, per tant, han de ser escolaritzats. Les arribades dels menors són difícils de planificar ja que es produeixen una vegada s'ha obtingut l'autorització després d'un llarg procés de diversos tràmits administratius. Per tant els menors arriben quan obtenen l'autorització i sovint quan ja s'ha iniciat el curs escolar.

Un dels objectius del programa d'acompanyament al reagrupament familiar **és el de facilitar el trànsit dels menors reagrupats cap al sistema educatiu.**

Els menors que arriben entre els **16 i els 18 anys** constitueixen un cas paradigmàtic ja que arriben en la franja d'educació postobligatòria i sovint es troben amb dificultats per continuar la seva formació i per altra banda tampoc poden integrar-se en el mercat laboral perquè disposen d'una autorització de residència però no de treball. Són joves que es troben en situació regular però en molts casos es troben fora del sistema educatiu i del món laboral, constituint així un col·lectiu especialment sensible que requereix una especial atenció.

Per aquest motiu des del programa volem posar un especial èmfasi en la situació d'aquests joves per tal d'afavorir la seva inserció a la ciutat fomentant el seu accés a

l'educació post-obligatòria i al mercat de treball per tal d'evitar situacions de risc d'exclusió. Per assolir aquest objectiu hem de treballar amb el conjunt de la xarxa de recursos i serveis de la ciutat tant de l'àmbit educatiu o formatiu com també especialment amb Barcelona Activa.

El **segon gran grup de familiars reagrupats són els cònjuges**, en un 24,1% de les sol·licituds, a les que cal sumar el 21,7% de sol·licituds anteriorment esmentades en que es vol reagrupar a la vegada al cònjuge i a algun descendent.

En aquest sentit, cal tenir en compte que els cònjuges reagrupats **disposaran del permís de residència però no de treball**. Per poder accedir al mercat de treball és necessari tenir una oferta de treball d'un any a temps complet i sol·licitar una modificació del permís de residència a un de residència i treball.

Una situació d'especial rellevància es la de les **dones**. Des del programa disposem de la informació sobre les dones que reagrupen a cònjuges com de les dones que arriben reagrupades pels seus marits. Tenint en compte la situació de major vulnerabilitat en que sovint es troben moltes d'aquestes dones, és molt important treballar en coordinació amb els serveis especialitzats en la prevenció de situacions de risc com la violència intrafamiliar

Finalment un 11,7% de les sol·licituds van ser per reagrupar a **ascendents**. Cal esmentar que la nacionalitat que més sol·licituds ha presentat per procedir a reagrupar als ascendents ha estat l'espanyola.

3. ANTECEDENTS.

El Programa d'acompanyament a nuclis familiars reagrupants té origen al **Districte d'Horta Guinardó**, a través d'una iniciativa conjunta de la Direcció d'Immigració de l'Ajuntament de Barcelona i els Serveis Personals del Districte en el marc del Pla de Ciutadania, Convivència i Immigració d'aquest últim. A partir de la informació obtinguda mitjançant els informes d'habitatge es va considerar oportú aprofitar aquesta informació per impulsar un projecte que comencés a treballar en l'acollida dels familiars abans que aquests arribessin al nostre país per facilitar la seva inserció a la ciutat.

Durant l'any 2006 es va crear una comissió de treball amb la participació de diversos serveis, entitats i persones a títol individual. L'objectiu d'aquesta comissió era formular una proposta de treball que ajudés a facilitar el procés de reagrupació per tal de minimitzar els aspectes més complexes i potenciar els elements positius de la retrobada familiar en un nou context.

Com a resultat d'aquest procés de treball col·lectiu amb aportacions de les persones que formaven part de la comissió i de la realització d'enquestes, grups de discussió i entrevistes a persones adultes i joves reagrupants i reagrupades, es va concretar la proposta d'actuació.

Al febrer de l'any 2007 es va implementar **el projecte pilot a Horta Guinardó** i tenint en compte els resultats positius de l'experiència, la Direcció d'Immigració està impulsant **la seva ampliació a la resta de districtes de la ciutat**

4. CONTINGUT DE LA MESURA I PLA D'APLICACIÓ A TOTA LA CIUTAT

L'Ajuntament de Barcelona impulsa el Programa d'Acompanyament al Reagrupament Familiar a tots els districtes de la ciutat.

a) Objectius del Programa:

- Facilitar l'acollida i la inserció de les famílies reagrupades a la ciutat de Barcelona.
- Potenciar els aspectes positius del retrobament familiar i ajudar a minimitzar els més complexes.
- Facilitar el coneixement dels drets i deures de les persones nouvingudes així com el context social, cultural i lingüístic de la nostra societat.
- Facilitar la planificació i l'acollida dels menors reagrupats al sistema educatiu.
- Facilitar l'accés al mercat laboral dels cònjuges reagrupats.
- Promoure la bona convivència als barris en un context de major diversitat sociocultural.
- Potenciar el treball en xarxa entre els serveis, les entitats i la ciutadania en general.
- Ajudar a prevenir situacions de risc com la violència intrafamiliar.
- Poder disposar des de l'Ajuntament de més informació i un millor coneixement dels processos migratoris a la ciutat i especialment sobre el reagrupament familiar.

b) Calendari

El programa d'acompanyament al reagrupament familiar **arribarà a l'any 2011 a tots els districtes de la ciutat.**

Calendari de desplegament del programa:

Any	Nombre de Districtes	Districtes
2008	1	Horta-Guinardó
2009	4	Nou Barris- Sant Andreu- Sant Martí
Novembre 2009	6	A definir
Novembre 2010	8	A definir
2011	10	Tots els Districtes de la ciutat

c) Recursos humans:

- **Responsable del programa de la Direcció d'Immigració.** Actualment s'encarrega del procés d'implementació en coordinació amb serveis i recursos sectorials i amb els Districtes.
- **Coordinadors del Programa als Districtes.** Cada districte tindrà un coordinador dedicat en exclusiva a aquesta tasca. Actualment ja n'hi ha 4 als districtes d'Horta Guinardó, Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí. A mesura que es desplegui a la resta de districtes s'aniran incorporant nous coordinadors.
- Suport parcial d'assessorament jurídic, psicològic i d'acompanyament.

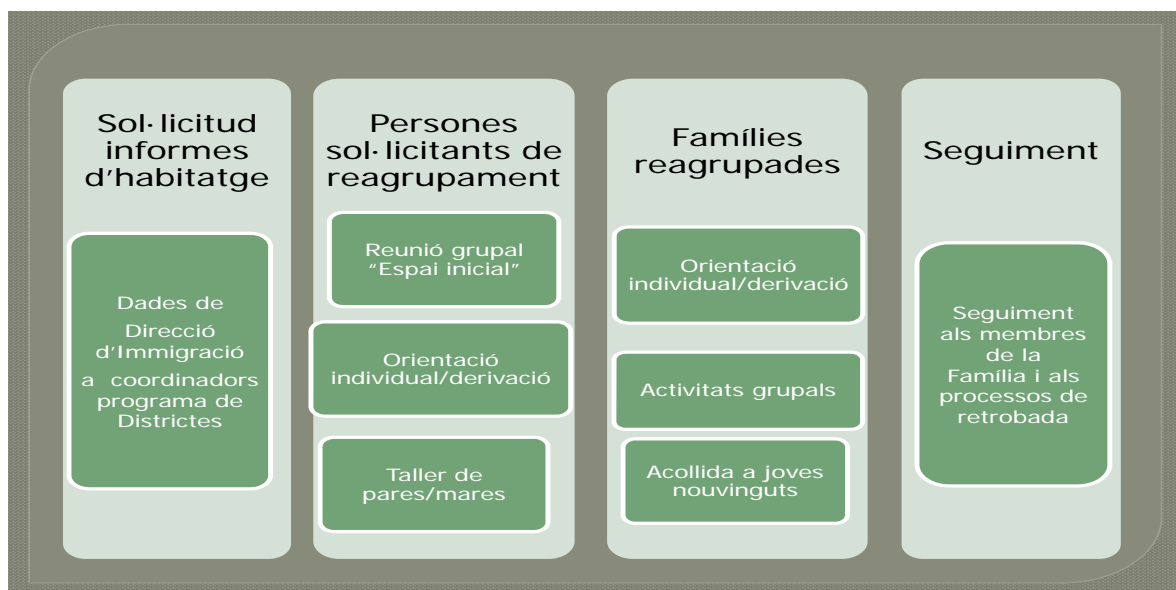
d) Pressupost

El pressupost estimat per a desenvolupar el programa és el següent:

2008	2009	2010	2011	2012
46.868,43 €	188.047,25 €	265.468,82 €	324.417,60 €	340.000,00 €

El programa ha rebut el suport del Ministeri de Treball i Assumptes Socials com a projecte innovador per 3 anys consecutius des de l'any 2007. Per l'any 2009 rebrem 60.000 euros.

e) Descripció de les actuacions a dur a terme

Moment 1: Anàlisi de la informació sobre els sol·licitants de reagrupament

El programa comença amb la tramesa des de la Direcció d'Immigració als coordinadors del programa als Districtes, del **llistat de persones reagrupants que han rebut un informe positiu d'habitatge**. S'inclouen les dades del reagrupant i del nombre de persones a les que demana reagrupar i la relació de parentiu.

Moment 2: Suport als sol·licitants de reagrupament per preparar i planificar la retrobada familiar

En aquesta fase es treballa amb la persona que vol reagrupar per tal de preparar la retrobada en les millors condicions possibles.

- El coordinador del programa de cada Districte es posa en contacte amb cadascuna de les persones que han rebut un informe positiu d'habitatge, via telefònica i/o via carta. Es convida a el/la reagrupant a participar en **una reunió “espai inicial”**,

Els objectius d'aquest espai inicial son:

- Difondre informació important i necessària a tenir en compte abans i després de l'arribada de la família
- Orientar en possibles dubtes i generar vincles amb el programa.
- Conèixer i compartir amb persones que es troben realitzant el procés de reagrupament familiar
- Identificar i ajudar a prevenir situacions no desitjades.

Es proporciona informació sobre diversos àmbits:

- Aspectes normatius del reagrupament familiar
- Sistema educatiu (educació obligatòria i post obligatòria)
- Documentació que cal portar del país d'origen
- Aprenentatge de la llengua, difusió de recursos
- Informació sobre drets, deures i codis de convivència
- Apropament al mercat de treball i a la formació laboral
- Informació sobre recursos per a nens i joves
- Rol de les dones (prevenció violència de gènere...)
- Proporcionar informació i recursos per al familiar que es vol reagrupar i encara es troba al país d'origen (és molt important aprofitar el període de temps que passa entre que es sol·licita el reagrupament i el moment en que aquest es fa efectiu)

En una segona part de la reunió es parlen d'aspectes més personals del procés (pors, il·lusions, expectatives...) i s'ofereix un servei de suport psicològic puntual per abordar un reagrupament que en molts casos té lloc després de molts anys de separació i per tant presenta complexitats i tensions emocionals.

Si bé les persones reagrupants porten alguns anys vivint a la ciutat, la prova pilot ens ha permès adonar-nos que a vegades tenen una informació limitada o distorsionada sobre aspectes bàsics de la nostra societat. Per tant, s'aprofita aquest espai per proporcionar més informació i aclarir dubtes o malentesos. Tant en aquesta reunió com en l'atenció individual es pretén connectar a les persones amb la xarxa de recursos normalitzats, prioritzant els del barri de residència.

A través del diàleg s'aborden possibles situacions de conflicte en la retrobada i en funció del cas, es fan accions concretes o derivacions a altres serveis i recursos.

La continuïtat d'aquest espai inicial es fa de la següent manera:

- **Orientació individual personalitzada:** Aquest servei és per aclarir dubtes i/o derivar a recursos existents. Es concep com un servei pont, de derivació a la xarxa normalitzada i de difusió del funcionament de la ciutat en temes com els educatius, activitats extraescolars i en formació ocupacional.
- Per les persones que volen reagrupar fills o filles, es fan uns **tallers de mares i pares** que tenen l'objectiu de preparar-los per a la retrobada i fer un acompanyament als seus fills en el procés d'inserció a la ciutat. Cada taller consta de tres sessions.
- Altres activitats grupals que s'adeqüen a les demandes concretes del territori.

Moment 3:Acompanyament i seguiment de la família en el procés de retrobada i d'inserció a la ciutat

Una vegada arriba el o els familiars, es treballa amb **les famílies reagrupades** en el procés de retrobada i inserció a la ciutat. El programa defineix la seva actuació en:

- **Orientació i/o acompanyament personalitzat:** En aquest moment l'atenció es centra en el nucli familiar retrobat, que inclou la persona reagrupant i les persones reagrupades. S'ofereix informació sobre la ciutat i es fa derivació a altres recursos i/o serveis.

Actualment s'han establert interlocutors i procediments amb recursos claus com l'oficina d'escolarització i Barcelona Activa i s'està treballant per aprofundir en la coordinació amb altres serveis (per dones, joventut...)

- Per fills/filles i dones reagrupades hi ha l'opció de fer **una orientació i/o acompanyament**. Molts joves i dones que han arribat per reagrupament familiar han manifestat com a dificultat inicial la soledat i el desconeixement del funcionament administratiu de la ciutat. Es fa orientació individual i si cal, acompanyament inicial com a tasca prioritària de prevenció.
- Activitats grupals que es concretaran a mesura que consolidem el programa als Districtes (activitats entre joves de la ciutat i els nouvinguts, parelles retrobades, trobades entre famílies reagrupades i veïns...)

Moment 4: Seguiment i avaluació

Des de la primera fase es fa un seguiment per adequar el programa a les demandes i necessitats que van sorgint en diversos moments del procés de reagrupament, mitjançant activitats grupals, familiars i/o individuals.

Es concretaran uns **indicadors de “risc”**, en els quals s’identifiquen possibles situacions problemàtiques tant amb joves o de violència de gènere i que cal fer un seguiment més acurat i si cal, derivació o treball coordinat amb recursos especialitzats.

4. FUTUR. L’ACOMPANYAMENT AL REAGRUPAMENT FAMILIAR. UNA APOSTA PROACTIVA PER LA COHESIÓ SOCIAL, LA IGUALTAT I LA CONVIVÈNCIA

Si bé l’actual conjuntura econòmica està provocant que l’arribada de persones per reagrupament familiar estigui disminuint, la presència de noves famílies reagrupades constitueix una realitat estructural i aquestes seguiran augmentant en el futur.

El coneixement previ dels nuclis familiars que vindran a cadascun dels barris de la ciutat es converteix en una eina important per a gestionar i planificar la seva arribada, tant amb els recursos i serveis implicats com amb les mateixes famílies.

El programa d’acompanyament al reagrupament vol constituir-se en un recurs pont que treballi la inserció a la ciutat amb les noves famílies en xarxa amb recursos, serveis, i entitats de cada districte. L’objectiu és que el major nombre de nuclis familiars reagrupants passin pel programa per tal de facilitar la seva inserció i autonomia com a ciutadans i ciutadanes de ple dret i al mateix temps garantim el nivell de cohesió social i convivència desitjats a tots els barris de la ciutat.

El programa d’acompanyament al reagrupament ha de permetre gestionar millor els fluxes migratoris a la nostra ciutat i abordar millor i de manera anticipada les complexitats que es deriven dels processos de reagrupament familiar.

Barcelona, 16 de gener de 2009